

Organiserad prostatacancer-testning (OPT)

Dnr 378-2022

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige besluta att:

1. Region Norrbotten ansluter till Norra sjukvårdsregionförbundets gemensamma struktur för organiserad prostatacancer-testning (OPT) i norra sjukvårdsregionen enligt bilagt förslag.
2. Ett sjukvårdsregionalt kansli för OPT inrättas vid Regionalt cancercentrum Norr som servar samtliga regioner i norra sjukvårdsregionen.
3. Förslag till avtal för sjukvårdsregionalt OPT-kansli godkänns.
4. Förslag till kostnadsfördelning för det sjukvårdsregionala OPT-kansliet godkänns.
5. Medel för år 2022 för Division Regionstöd utökas med 650 tkr för engångskostnader vid införande av IT-system för OPT, att finansieras ur regionstyrelsens reserv för utredningar.
6. Finansiering från och med år 2023 om 2 600 tkr inarbetas i kommande strategiska plan.
7. Organiserad prostatacancer-testning är avgiftsfritt för patienten.

Yttrande till beslutsförslaget

Regionstyrelsen ställer sig positiv till att regionen ansluter till den gemensamma modellen för prostatacancer-testning som tagits fram inom Norra sjukvårdsregionförbundet. Det skapar förutsättningar att vidareutveckla det arbete med testning som redan inletts i Region Norrbotten.

Sammanfattning

Norra sjukvårdsregionförbundet har tagit fram ett förslag om organiserad prostatacancer-testning (OPT) för norrlandsregionerna. Förslaget innebär att ett gemensamt kansli för utskick, svar och uppföljning samt registrering införs vid Regionalt cancercentrum Norr i Region Västerbotten. Nödvändiga IT-system för OPT införs också i respektive region. Baserat på tillgängliga sjukvårdsresurser föreslås målgruppen för testning initialt begränsas till män i åldern 50- till 56-år.

Ärendet

Bakgrund

Socialstyrelsen sade 2018 nej till allmän screening för prostatacancer eftersom nyttan med screening via enbart blodprov, så kallat PSA-prov (prostata-specifikt antigen), inte tydligt överväger de negativa effekterna på befolkningsnivå. Regeringen gav samtidigt Regionalt cancercentrum i samverkan i uppdrag att stötta regionerna i att organisera den befintliga frivilliga PSA-testningen. Ett förslag till hantering av denna testning i norra sjukvårds-

regionen har utarbetats på uppdrag av Regionalt cancercentrum Norr's styrgrupp.

Organiserad prostatacancer-testning (OPT) innebär enligt Socialstyrelsens definition att män får tydlig information om PSA-prov och dess för- och nackdelar och därefter tar individuella beslut om att testa sig eller inte. Inbjudan och information till män från och med 50 års ålder enligt modell från den nationella gruppen för organiserad prostatacancer-testning vid regionala cancercentrum i samverkan, bedrivs i nuläget i Skåne och Västra Götalandsregionen och ett snarlikt koncept används av Region Värmland. I Region Norrbotten har en modell med erbjudande om organiserad prostatacancer-testning i samband med hälsosamtal för 50- och 60-åringar nyligen införts och i flera andra regioner bedrivs arbete för att kunna starta organiserad prostatacancer-testning inom ett till två år.

Organiserad prostatacancer-testning går kortfattat ut på att tidigt kunna upptäcka och behandla prostatacancer genom en strukturerad användning av PSA-test i kombination med efterföljande utredning i form av ytterligare blodprov, magnetresonanstomografi av prostata och/eller biopsi vid fynd av förhöjda PSA-värden. Nyckeln till ett framgångsrikt OPT-program med effekt på folkhälsan är att regelbundet upprepa PSA-test från ca 50 års ålder upp till ca 75 års ålder. Ett enstaka PSA-test minskar inte risken att dö av prostatacancer men ett strukturerat testningsprogram under lång tid gör det.

En förstudie i norra sjukvårdsregionen genomfördes 2018-2019. Rapporten visade att det inte finns resurser att införa organiserad prostatacancer-testning i full skala men att en viljeinriktning finns från regionernas sida att på sikt införa testning. Styrgruppen i RCC Norr gav utredaren i uppdrag gå vidare med att ta fram ett detaljerat förslag för hur organiserad prostatacancer-testning skulle kunna införas för en mindre grupp av män.

Förlag om organiserad prostatacancer-testning i Norra sjukvårdsregionen

Gemensamt OPT-kansli

Förbundsdirektionen i Norra sjukvårdsregionförbundet beslutade den 8 december 2021 att Region Västerbotten genom RCC Norr ska inrätta ett OPT-kansli för utskick, svar och uppföljning som kan serva hela sjukvårdsregionen. Huvudmannskapet för PSA-testning och uppföljning av icke stegrade PSA-värden ligger på så sätt under Region Västerbotten medan huvudmannskapet för vidare utredning vid stegrat PSA-värde ligger under respektive region. Kansliet sköter också de delar av de regionala uppföljningsregistren för OPT som berör själva PSA-testningen.

Målgrupp och effekter

Den viktigaste begränsande faktorn för ett breddinförande av organiserad prostatacancer-testning är bristen på personal och läkare inom bild- och funktionsmedicin. Fullt utbyggd testning kan i dagsläget inte genomföras

utan en resursförstärkning inom bild- och funktionsmedicin och urologi. Utredningen föreslår därför att:

1. Organiserad prostatacancer testning till att börja med startar med inbjudan av 50- och 56- åriga män i stället för att även bjuda in 62- och 68-åriga män.
2. Mätning av prostatavolym och PSA-densitet införs som ett sätt att sälla ut vilka av de män som har stegrat PSA som behöver genomgå magnetresonanstomografi av prostata.

Genom dessa åtgärder uppnås en acceptabel balans mellan nytta och resursåtgång vid ett begränsat införande av organiserad prostatacancer testning.

Ett breddinförande av OPT i norra sjukvårdsregionen uppskattas leda till att dödligheten i prostatacancer minskar och att en minskning sker av antalet män som lever med spridd prostatacancer. Effekten av ett fullt utbyggt testningsprogram i norra sjukvårdsregionen beräknas på sikt leda till att minst 37 män per år undviker död i prostatacancer och lever i snitt åtta år längre.

IT-system

För att möjliggöra OPT krävs ett system för utskick, svar och uppföljning samt register. Sedan tidigare finns två system som har utvecklats av Region Skåne och Västra Götaland. Dessa system kan införskaffas och driftsättas i norra sjukvårdsregionen med en startsträcka på tre till sex månader. Systeminförandet bör innefatta förberedelser för att göra OPT-systemen kompatibla till det nya journalsystemet FVIS/VISUS som kommer att införas i flera regioner under kommande åren.

Information till målgruppen

Erfarenheter från Skåne och Västra Götalandsregionen visar att det är mycket värdefullt med en genomtänkt kommunikationsstrategi gentemot befolkning och vårdinstanser. Innan en region startar OPT, bör det därför finnas en planering för olika kommunikationsinsatser. Kommunikatören vid RCC Norr har drivit arbetet i projektgruppen med att ta fram en kommunikationsplan som kan utgöra en grund för Norrlandsregionerna, när de planerar kommunikationen inom OPT.

Ekonomi

OPT kommer på lång sikt att medföra kostnadsbesparingar för vården enligt Socialstyrelsens bedömning. Framför allt gäller det minskade kostnader för bromsande mediciner och palliativ vård vid spridd prostatacancer men även minskade kostnader för icke organiserad testning. Emellertid kan en kostnadsökning väntas under de första 5-10 åren när OPT kommer att bedrivas parallellt med den icke-organiserade PSA-testning som redan pågår. Fler PSA-tester, fler MR-undersökningar och fler behandlingar kommer att behövas jämfört med dagens situation.

Tabell 1 visar förväntad årlig kostnad från och med 2023 samt engångskostnad för inköp och driftsättning av IT-system som påbörjas under 2022.

Tabell 1: Förväntade kostnader per region vid ett införande av OPT för 50- och 56-åringar (kr)

	Region Jämtland Härjedalen	Region Norrbotten	Region Västerbotten	Region Västermorrland
Engångskostnad				
Inköp och driftsättning av IT-system	626 000*	626 000*	626 000*	626 000*
Årliga kostnader fr.o.m. 2023				
OPT-kansli**	297 986	564 175	620 154	551 686
Regional IT-support	50 000*	50 000*	50 000*	50 000*
Regional budget				
Utredning och behandling	1 176 090	1 945 297	2 107 059	1 909 205
Delsumma årliga kostnader	1 524 076	2 559 472	2 777 059	2 510 891

* Uppgifterna är preliminära och kan komma att ändras beroende på tidsåtgång. Uppgifterna baseras på IT-miljön i Region Västerbotten. Skillnader kan förekomma som ändrar kalkylen. ** Kostnaden för OPT-kansliet fördelas enligt total folkmängd i respektive region.

Beslutsförslagets påverkan avseende jämställdhet

Beslutet bedöms ha en positiv inverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor. Prostatacancer är den vanligast förekommande cancersjukdomen hos män och OPT ger möjlighet för män att testa sig för det. Kvinnor har sedan tidigare möjlighet att testa sig för den vanligast förekommande cancersjukdomen hos kvinnor, bröstcancer, via mammografiundersökning.

Bilagor:

Förutsättningar för organiserad prostatacancer-testning (OPT) i norra sjukvårdsregionen – Utredningsrapport RCC norr

Avtal om avtalssamverkan gällande gemensamt samordningskansli (OPTN) för organiserad prostatacancer i norra sjukvårdsregionen

Bilaga 1 till Avtal om avtalssamverkan gällande gemensamt samordningskansli (OPTN) för organiserad prostatacancer i norra sjukvårdsregionen.

Protokollsutdrag skickas till:

Hälso- och sjukvårdsdirektör

Ekonomidirektör

IT/MT-direktör

Divisionschef Regionstöd

Divisionschef Funktion

Divisionschef Länssjukvård 1

Divisionschef Länssjukvård 2

Divisionschef Nära